

SOPRONI
EGYETEM |

BENEDEK ELEK
PEDAGÓGIAI
KAR

Pedagógiai kultúraváltás küszöbén

KÉPZŐK KÉPZÉSE, 2024. HALADÓ

???

„Fiatalságunk rosszul nevelt, fittyet hány a tekintélyre és semmiféle tiszteletet nem tanúsít az idősek iránt. Manapság fiaink nem állnak fel ha belép egy idős ember, feleselnek a szüleikkel és fecsegnek ahelyett, hogy dolgoznának. Egyszerűen kiállhatatlanok.”

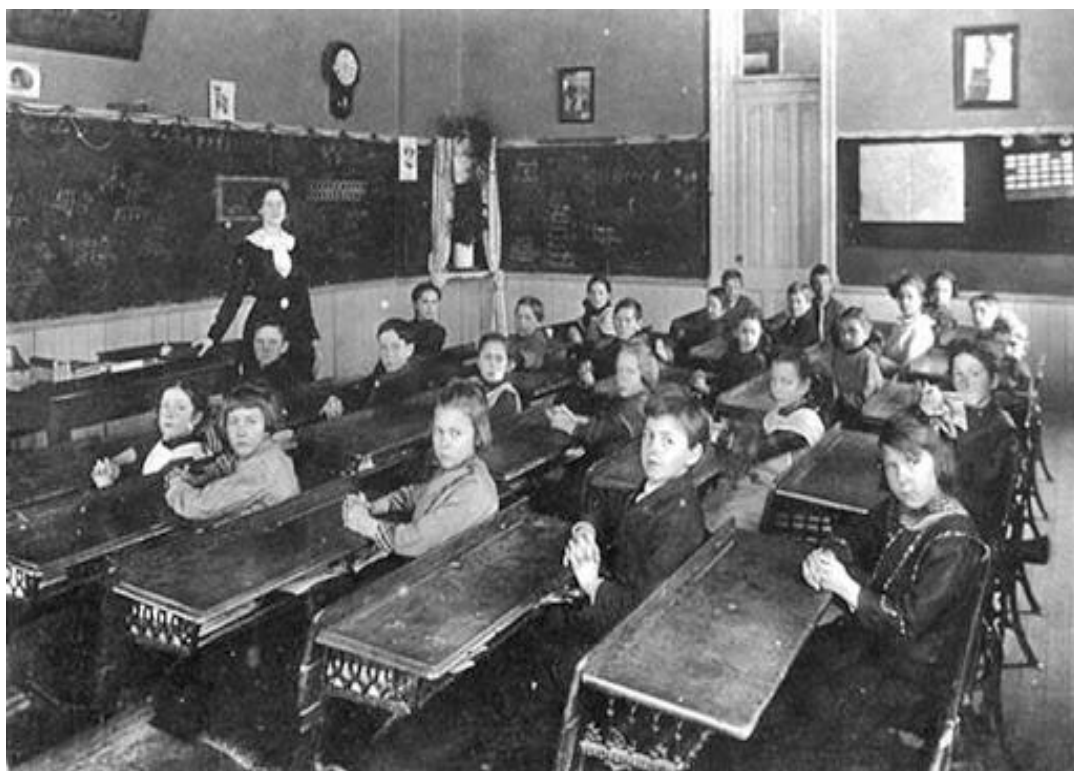
Szókratész Kr. e. 470-399

„Fiatalságunk rosszul nevelt, fittyet hány a tekintélyre és semmiféle tiszteletet nem tanúsít az idősek iránt. Manapság fiaink nem állnak fel ha belép egy idős ember, feleselnek a szüleikkel és fecsegnek ahelyett, hogy dolgoznának. Egyszerűen kiállhatatlanok.”

Mi változott?

Oktatás a korai 1900-as években

Oktatás 2023-ban

Boldogtalan tanórák helyett...

- A magyar oktatás továbbra sem képes lépést tartani a 21. századi változásokkal, a gyerekek idegrendszerének és életmódjának jelentős átalakulásával, az információs forradalommal, az interdiszciplinaritással.
- A változások a pedagógiát erősen megérintik, nem így a hivatalos oktatást, amelynek csődjét jelzi, hogy eluralkodik az oktatásban a biznisz. (BOLDOGSÁGÓRÁK!)
- Például a neuropedagógia (educational neuroscience) létrejöttében is nagy szerepet játszik, hogy a gyerekek idegrendszeri fejlődésének sajátosságaihoz nem illeszkedik az iskola, és egyre gyakoribbak a neurológiai alapú teljesítményzavarok, amely problémára rá is álltak a vállalkozók, de nagyon eltérő szakmaisággal.

Gyógyír?

A pedagógusok is észlelik az oktatás problémáit, mint ahogyan sokan mások, és keresnek megoldásokat, módszereket, de minthogy a képzésük még most is csak a tananyag átadására készít fel, tanári kézikönyvre és tanmenetekre van szükségük.

Enélkül csak kevesen tudnak/mernek tanítani. A kiszolgáltatottság tehát többszörös:

A jelenlegi tanmenetek értelmetlenek, de tanmenet nélkül vagy saját tanmenetet kidolgozva nem taníthat a pedagógus. Ezért ha bárki gyógyírt ígér, tanári kézikönyvet és tanmenetet biztosít, az szabad utat kap a gyerekek agyához.

Tanórákba szabdalt világ

- Kell a fejlesztés is, de amikor már az osztály fele fejlesztő órán van, egyértelmű, hogy fejlesztő tanításra van szükség, vagyis a fejlesztés is a tanítás része, beleértve a tehetséggondozást.
- Etika, igen, kell, sakk, persze, szuper gondolkodásfejlesztő. A lovaglás és a zsonglőrködés is fontos, de nehogy ezekre is külön tanórát tegyenek az órarendbe!
- Családi életre nevelés, egészséges életmód, pénzügyi ismeretek, csodás, ha bekerül az iskola témái közé, de ha minden fontos tanulnivalóra tanórát hozunk létre, lassan az iskola karikatúráját kapjuk.
- A **tanórákba szabdalt világ soha nem volt tökéletes**, de az írásbeliség korának szemléletében még megfelelt a tanítás számára, hiszen a tudomány is különálló kategóriákat alkotott. A 21. században azonban a tudományok is összefonódnak, az interdiszciplinaritás a pedagógiát is elérte. Csak az oktatást nem.

Messziről jött ember...

- A mai magyar iskolából sok minden hiányzik, de legfőképpen a 21. századi szemlélet.
- Minthogy emiatt az iskola nem illik a gyerekekhez, ezért a tanulásból hiányzik az öröm is.
- Ha nem változik az iskola, elveszítjük a gyerekeket.
- Vagy az oktatás falja fel őket, vagy a biznissz, amely iskolán kívül és belül is egyre erőteljesebben nyomul.
- Jöhet a szociál-, pszicho-, kiber- és neuropedagógia együtt és külön-külön is, ha az iskolában nem örömalapú a tanulás, a gyerekek csak szenvednek az oktatástól, és máshol keresik a boldogságot.

Egyetlen dolgot tennék hozzá...

Volt-e nagyobb örömalapú tanulás egy falusi fiúnak annál, mint amikor focizni tanult? És nem volt-e ennek az örömalapú tanulásnak szenvedéses, nehéz, fájdalmas része? Hogyne lett volna.

És mégsem lehetett volna elverni bottal sem a pályáról.

Hogy mai példát is mondjak: Kicsöngetnek a hatodik óráról. "Gábor Bácsi! Ebéd után visszajöhetünk folytatni a rajzokat? Csak háromkor jön értünk a busz. (Hetedikes focista osztály.) Visszajöttek, folytatták, a végén megköszönték a lehetőséget. Mi volt az óra témája? Három iránypontos perspektíva.

Tisztázandó kérdések...

- *Érzelmi változások az online tér következtében*
- *Az agresszió és tehetetlenség érzésének kezelése az oktatásban*
- *Miben más a mai szülő?*
- *Miben más a mai gyerek?*
- *Ki / mi változott?*
- *Mi motivál?*

Mi motiválja a gyerekeket napjainkban? Ugyanaz, mint elődeiket, legfeljebb másfajta stílusban és formában

A hat kulcsszó ugyanúgy élő:

- **alkotás** (létrehozni valamit),
- **közösség** (együvé tartozás és védelemérzet),
- **kíváncsiság** (explorer szemlélet),
- **gyakorlati haszon** (a vegyes megítélésű minecraft játékkal igen jól modellezhető),
- **sikerélmény** (saját eredmény átélése) és
- **a kapcsolatok** (társ, szülő és ne feledjük: a pedagógus).

Placebo-hatás – Pygmalion effektus

A placebo-hatás a második világháború során történő felfedezése, majd későbbi kutatása vezetett el az interperszonális kapcsolatok jobb megértéséhez is.

Freund Tamás világhírű neurológus kutatásai is többek közt erre irányulnak, annak az effektusnak a vizsgálatára, hogy saját öngyógyító mechanizmusok indulnak meg az emberben a placebo-hatás eredményeképpen. Ha például bízunk a tanár a diákban, akkor a diáknak is több önbizalma lesz. Ezek megjelennek fizikai, fiziológiai és – ami az oktatás szempontjából, de akár a pusztán társas érintkezés oldaláról fontos – értelmi-érzelmi téren egyaránt.

Az érzelmi folyamatok örökkévalóak, és az ezekre épített dolgok nem tudnak elavulni. Nagyon fontos szempont a lélek ápolása, mert az sokszor háttérbe szorult nem csak a múlt rendszerekben, de mostanság is.

PROBLÉMA: zajos, gyors a világ és...

ebben zajosan és gyorsan éljük mindennapjainkat!

- Maga a környezet sok irányba fejlődött, változott, **hatalmas ingerkörnyezete van ma a gyerekeknek.**
- A LÉLEKNEK EZ A VILÁG TÚL GYORS
- **SOCIAL PAIN** ↔ **FLOW**: öröm, kreativitás, az élet felvállalása (a tökéletes pillanatok egyre ritkábban jönnek)
- **Nem éljük meg az időt**: a perceket, az órákat, a napokat, az ÉLMÉNYEKET
- **Idő: MINDEN JELEN IDŐBEN TÖRTÉNIK** - szinte nincs is múlt, nem is fontos, a jövő meg kiszámíthatatlan

PROBLÉMA: zajos és gyors a világ

- BIZTONSÁGÉRZETÜNK MEGRENDÜLT
- Történt ma velem **valami érdekes**? Sokszor nincsenek tartós emléknyomok
- MINTHA AZ ÉLET TELJES FELVÁLLALÁSA **LEHETETLEN KÜLDETÉS** LENNE
- **MINDIG ELÉGEDETLENEK VAGYUNK**: arra összpontosítunk, amit el **akarunk érni**, és nem arra, ami most van, ami most velünk történik
- AMI NAGYON HIÁNYZIK: **TÉR ÉS IDŐ (LELKI TÉR ÉS IDŐ IS!)**

LASSÍTS, ADJ IDŐT ÉS CSENDESEDJ EL!

Csíkszentmihályi M.

Mi tesz tönkre? Mi visz előre?

SÜRGŐS
ÉS
FONTOS

NEM SÜRGŐS
ÉS
FONTOS (FLOW)

SÜRGŐS
ÉS
NEM FONTOS

NEM SÜRGŐS
ÉS
NEM FONTOS

Ebben a zajos és gyors világban ...

- Gyermekeink is zajosan, gyorsan kénytelenek élni
- Átveszik könnyen a sebességet, hiszen olyanok mint a mágikus szivacs
- Hihetetlen alkalmazkodóképesség, ugyanakkor kiszolgáltatottság
- Lelki defektusok, érzelmi inkontinencia, apátia

A csend hangja

- A csendnek olykor gyönyörű a hangja. Hallgatni mindazt, amit nem hallunk, csak érzünk.
- Néha nem a szó kell. Nem a beszélgetés, nem az írás. A megoldás nem mindig a szó.
- **Szeretetnyelv:** Amiben sokkal többet adsz minden szónál. Mert szavakban nem mindig találod el, amit hallani szeretne. De az ölelésben éppen azt fogja hallani, amire szüksége van.
Rád.

Csend

- Külső csend és **belső csend**
- A csend előfeltétel: a **jelenlét előfeltétele**
- Felerősíti a bennünk zajló történéseket – **sok mindent csak ekkor hallunk meg**
- Nem mindenki képes meghallani – **érzékeny ember képes rá** (pedagógus az kell legyen...)
- Kérdés: **mit kezdünk a meghallott dolgokkal?**

Csend

- A csend is kommunikál, hatása erősebb a szavaknál (nem szólok hozzád)
- Önmagunkkal folytatott beszélgetés (reflexió)
- Belső folyamatainkra való hangolódás
- Rosszféle csend
- A kimondás kötelessége

A kimondás kötelessége

Beszélni kell, mert
a hallgatásnak egész fészekalja rút, fekete
kisgyereke születik:

*a félreértés, a sértődés, a megbántott önérzet, a
kétség.*

- Szabó Magda -

HÁLA - Janikovszky Éva

- **Ne panaszkodjunk folyton** a Jóistennek, őrangyalunknak, vagy annak, akiben hiszünk. Vegyük észre, hogy vigyáz ránk, és legyünk halásak neki.
- **Köszönjük meg**, hogy ha már hülye fejjel felmáshztunk a létrára, le is tudtunk jönni. Hogy sietve lelépve a villamosról, nem ficamítottuk ki a bokánkat. Hogy azt a ronda nagy dongót kergetve, úgy borítottuk fel a fikuszt, hogy csak a cserép tört el. A sor bárki által folytatható.
- Nem kell nagy hálálkodás, **elég ha csak annyit mondunk: köszönöm**. Érteni fogják. És azt is értik, ha kérünk valamit, csak ne kezdjük jajgatással.
- Fogalmam sincs, **milyen frekvencián jutnak el a köszönetek** és a kérések az illetékeshez, de eljutnak. Van, ami nem teljesíthető.

HÁLA - Janikovszky Éva

- Azokban a pillanatokban, amikor jól érezzük magunkat-hazaértünk, hűvös a lépcsőház, a kinti hőséghez képest a lakás is elviselhető, levetettük a cipőnket, végre leültünk, ettünk egy falatot, ittunk is rá, sőt letusoltunk vagy beültünk a fürdőkádba – **mondjuk azt, hogy ez jólesett**. Hangosan. Csodálkozni fogunk, hogy naponta hány jó percünk akadt. Ha estig nem felejtjük el – ez memóriatréningnek is jó –, köszönjük meg az illetékesnek az elmúlt napot.
- Lefekvés előtt nézzünk fel a csillagos égre. Mert kánikulában csillagos az ég. Itt nem kell semmit mondani, érezzük úgyis, hogy ott van, és szép. **Mi meg itt.**

Megelégedés azzal, amid van

Minden ember sírva születik, de nem minden ember zúgolódik. Sokan állandóan panaszkodnak és csalódottan halnak meg. Ezek az emberek elrágcsálják a keserű tablettát, pedig ha egy-két korty vízzel és egy kis türelemmel nyelnék le, nem éreznék a keserűségét. Az ilyen emberek a más terhét könnyűnek találják, de a saját terhüket olyan nehéznek, mint az ólmot. Ők azok, akik mindig rossz bánásmódban részesülnek. Senki tyúkszemére nem taposnak oly gyakran, mint az övékre. A hó legsűrűbben az ő ajtajuk elé hull, a vihar legerősebben az ő ablakuk előtt tombol. A valóság az, hogy mindez csak képzelet. Ők is boldogok lennének, ha ezt belátnák. Egy csipetnyi a **megelégedés** fűvéből olyan ízt ad a legegyszerűbb levesnek is, mint a legfinomabb királyi éteknek.

- Charles Haddon Spurgeon -

Ma Tükörbe néztem - Hollie Holden

"Ma megkérdeztem a testemtől, mire lenne szüksége, ami nagy szó, figyelembe véve, hogy eddig nem igazán kérdeztem.

Arra gondoltam: lehet, hogy több vízre, vagy fehérjére, vagy zöldségekre, vagy jógára, vagy vitaminokra, vagy mozgásra.

Álltam a zuhany alatt, szemlélve az életem nyomait: a kerek formákat, ahol én laposat szeretnék és a puhaságot, ahol én keménységre vágyom.

Mindazokat a belénk táplált kívánságokat, melyek egy csomó **Soha-Nem-Elég-Jó -ságot** hoznak létre.

Nagyon gyengéden a tükörképem ezt suttogta: "**Tudnál egyszerűen így szeretni?,,**

HA TÜKÖRBE NÉZÜNK, NEM BAJ, HA MAGUNKAT LÁTJUK BENNE!

Charlie Chaplin (88) négy gondolatot hagyott ránk

- (1) Semmi sem tart örökké ezen a világon, még a problémáink sem
- (2) Szeretek sétálni az esőben, mert senki sem látja könnyeimet
- (3) Az élet legelpazaroltabb napja az a nap, amikor nem nevetünk
- (4) A világ hat legjobb orvosa:
 - 1. Nap
 - 2. Pihenés
 - 3. Testmozgás
 - 4. Diéta
 - 5. Önbecsülés
 - 6. Barátok

GENERÁCIÓ

Egy azonos élményfolyam formális kerete, az idő egyidejű átélésének élményformája.

A jelen élménye: a felidézett múlt és az elképzelt jövő kombinációja

Veteránok
(1925–1942)

Baby-boomerek
(1943–1960)

X-generáció
(1961–1981)

Y-generáció
(1982–1995)

Z-generáció
(1996–2010)

Alfa-generáció
(2010–)

	Veteránok	Baby Boom	X generáció	Y generáció	Z generáció
Született	-1945	1946-64	1965-79	1980-94	1995-2010
Attitűdök	Rendes embernek egy munkahelye van	Kitágul a világ, létrejön a liberalizmus fogalma	Jó-e a liberalizmus, miközben elveszett a biztonság?	Csak a pénz és a siker visz előre a fogyasztói társadalomban	Az élet rólam szól, és ezt én irányítom (stressz-faktor!)
Mottó	„A világ csupa bizonytalanság”	„Kitörni a társadalmi keretekből”	„Csak magamra számíthatok”	„Előre a fogyasztói társadalomban”	„Jogom van azt tenni, ami boldoggá tesz”
Munkahely	Nyugdíjas állás	Munkahely tisztelete, poroszostekintélyelv, merev hierarchia	Nincs odaragasztva a székéhez	Nem engedelmes munkaerők, a munkahely egy a sok közül	Az önmegvalósítást keresik (akár több helyen is), ha ezt nem találják, továbbállnak.
1990	Nem érti, nehezen követi	Sokat veszített: biztonság és nyugalom	Konzervatív részese az információstechnológiának	A számítógépes világ, az Internet olyan természetes, mint a levegővétel	Csak történelem, mint 1848 vagy 1956
Közösség	A család áll a központban	A család mellett megjelennek a tágabb közösségi formák	A régi közösségi formák letűnőben vannak, de fontosak a barátok	Illúzió megteremtése: csoporthoz tartozás, közösség	Virtuális közösségek tagjai: egyszerre többnek is igény szerint

Alfa generáció (2010–)

- A 2010 után születettek korosztálya, amelyről még nagyon kevés információ áll rendelkezésünkre. Több helyen „új csendes” generációként említik, mivel családi és óvodai, iskolai viselkedésükre a korábbiakhoz képest csendesebb, visszafogottabb viselkedés jellemző (ugyanakkor egyes tagjainál az agresszió erősödése is megfigyelhető).
- Ugrások az online és offline világok között, de **nincs idő az átzsilipelésre**
- Internet már nem eszköz, hanem **ÉLETTÉR** – ONLINE SZORONGÁSOK
- Tiszta kép már nincs: MÁR SEMMI NEM AZ, AMINEK LÁTSZIK - **ILLÚZIÓK VILÁGA** – az online idealizáció hatása

Z & ALFA kommunikáció

A Z és ALFA generációk társas igényeit és kommunikációs stílusát nemcsak sajátos kultúrájuk, de a digitális nyelv jellemzői is befolyásolják, amelyek az írásbeli és szóbeli kommunikáció jellegzetességeit ötvözik:

- egyszerre többirányú, szimultán kommunikáció, mely mind az irodalmi nyelvtől, mind a köznyelvtől elszakad;
- állandó „online jelenlét” és kapcsolattartás: minden kommunikáció jelen időben történik („szupermost” generáció);
- rövid és tömör üzenetváltások, a képi tartalmak és matricák szöveget helyettesítő funkciója;
- angol nyelvi kifejezések és rövidítések sűrű használata (pl. YOLO – you only live once, ’egyszer élünk’; LOL – laugh out loud, ’hangosan nevet’; OMG – oh my God, ’ó, Istenem!’ stb.);
- új jelölési konvenciók, „trendek” megjelenése (pl. címkézés: a hashtag # használata);
- az aktuális érzelmi állapotok és hangulatok kifejezésére irányuló, erős „képi-nyelvi” igény (pl. emotikonok használata: J L).

Technika változása

- 38 év alatt 50 millió rádió
- 13 év alatt 50 millió TV
- 4 év alatt 50 millió internet felhasználó
- 3 év alatt 50 millió iPod felhasználó
- 2 év alatt 50 millió Facebook felhasználó
- 3 nap alatt 1 millió iPhone 3 GS felhasználó

Sue Palmer: Mérgező gyermekkor

A kultúra gyorsabban változik, mint azt követni tudjuk = SOCIAL PAIN

Az ember képességei

Kognitív: tények, adatok, ismeretek megértése, logikus, elemző feldolgozása

Affektív: konkrét érzelmi készségek – érzelmek felismerése, átélése, megrendülés, öröm

Konatív (mozgósító): kíváncsiság, érdeklődés, motiváció, munkakedv, játékkedv

Szociális: társas készségek – egymásra figyelés, kooperáció, kapcsolatteremtés, vezetés

Milyenek is a gyermekeink?

- Koraérettség
- Mozaikszerű kép a személyiség értelmi és érzelmi fejlettségében
- Kis fogyasztók már
- A kommunikációjuk “félnőttes”
- A családi rendszerben sokszor kilógnak a megszokott keretekből
- Figyelmet és hitelességet igényelnek
- Mások: Varga Tamás

Más gyermekkor

- A legnagyobb probléma: a gyerekeknek lerövidült a gyerekkora
- Már kamaszkorukban felnőtt problémákkal küzdenek
- Gyerekkorától megmérettetésekkel találkozik
- Gyakran ugyanolyan óraszámban tanulnak/képződnek, mint a szülők munkaideje
- Narcisztikus viselkedésformák, ÉN-es közegben élnek (Tari Annamária)
- Érzelmi inkontinencia

A problémák

- Csak online benyomás a másikról – kötődések hiánya
- Transzparencia – mi marad az intimszférában?
- Védtelenség – a személyiség határainak fontossága
- Illúziók – az online idealizáció hatása
- Mintakövetés?
- Hálózati lét és agresszió
- Online csoport és offline nevelés
- A gyerek életkori jellemzője, hogy meg akarja csinálni, amit mások is csinálnak.
- Online szorongások
- FOMO (fear of missing out) – rettegés attól, hogy kimarad valamiből

NAGYON KELL: a segítő felnőtt

- Segíti a reális önértékelés kialakulását
- Megismeri azt a környezetet, amiben a fiatalnak léteznie kell
- Képviseli az offline élet fontos értékeit
- Időt szán beszélgetésekre
- Hiteles gondolatokat közöl
- Törekszik a konstruktív megoldásokra akkor is ha érzi a tekintélytisztelet fogalmának megváltozását
- Felelős a digitális intelligencia kialakulásáért

- A tizenévesek 40 %-a szembesült már internetes pornográfiával,
- 20 %-át zaklatták interneten keresztül,
- 10 %-uk találkozott olyan emberrel a valós világban, akivel valamelyik „csevegő szobában” ismerkedett meg
- 11-14 évesek 79 %-a egyedül ül a gép mellé
- Az elmúlt években rohamosan nő a saját szobájukban internettel rendelkező 12-15 évesek aránya
- Blogozás során megosztják másokkal személyes ügyeiket, kitergetik a „családi szennyest”
- Digitális lábnyomot hagynak magukról, amelyek sorsa követhetetlen, gyakorlatilag megsemmisíthetetlen

További érvek és ellenérvek

- Neurobiológiailag nézve ez végzetes: a gyerek olyan élethelyzetekre edzi az agyát, amely csak a képernyőn fordul elő.
- „A technológia túlságosan korai és túlzott használata ártalmas a gyermekekre, mert még nem alakult ki teljesen az idegrendszerük” – Aric Sigman pszichológus. → 9 éves kor alatt nem szabadna (nem képes a valóságot megkülönböztetni a fantáziától) → ← „Pelenkaterv” (2008. Nagy-Britannia)

Amerikában egy hatéves kislány, miután megtalálta édesapja pisztolyát, lelőtte kilenc éves bátyját. Majd az internetes játékok során szerzett tapasztalataiból kiindulva nyugodt hangon felszólította az áldozatot: „kelj fel, még van három életed”!

Neil Postman: „*az információs technológia fausti alku, mivel a technológia egyszerre ad és egyszerre vesz el, és sohasem egyenlő mértékben...*”

Gumicsont

A kisgyermeknek óriási a képigénye, de nem tud különbséget tenni külső és belső kép között. Ha a tévét látja, szinte "ráveti magát", hiszen képet lát. → egyre kielégületlenebb és feszültebb lesz, mert nem indul be a belső képkivetítés folyamata, hanem helyette újabb, idegen információk árasztják el, "mossák át" az agyát.

A külső kép (tv, internet) olyan a gyerekeknek, mint a kutyanak a gumicsont: rágja, szívja, de hiába: semmit nem tud lerágni róla, és éltető nedv sem szivárog belőle.

CÉL: Belső világunk gazdagítása

- ❖ Érzelmek, kapcsolataink, motivációink, több ezer éves kultúránk
- ❖ Be kell vonni őket a tanulási folyamatokba, napi életünkbe, így sokkal sikeresebb lesz a tárolás
- ❖ Fejleszteni kell belső világunkat, DE: információ robbanás
- ❖ Sajnos nincs rá „idő”, felületes tanulás, érzelmek kikapcsolása
- ❖ Agyra nehezedő adaptációs nyomás miatt: drogok, neurológia, kulturális örökség átadása silány
- ❖ Szociális izoláció – netes vásárlás, önzés, kis közösségek hiánya
- ❖ **Megoldás: művészeti nevelés, katartikus élmények (flow), etika, kisközösségek, teremtő tevékenység**

Belső világunk: a gyökerek és majd a szárnyak

- "A gyermekeink tőlünk kapják a gyökereiket, hogy később szárnyakat növeszthessenek." (Markham, 2016)
- A kiegyensúlyozott és egyben zavartalan fejlődés érdekében a kisgyermekeknek **mélyre nyúló és lehetőség szerint messzire szerteágazó** gyökérzetet kell növeszteniük annak megéléséhez, hogy erősen és biztonságosan léteznek saját világukban.
- Az érzelmi biztonság megélése nélkül a **gyerekek félnek a repüléstől**.
- Azok a gyermekek, akik **csak főgyökérzettel** rendelkeznek, a mélyre nyúló kapaszkodás miatt nem képesek felemelkedni; a bojtos gyökérzetet növesztők ellenben annak a kockázatát vállalják, hogy a szárnyuk fejletté válása előtt kiszakadnak a talajból (Polster-Hüther, 2017).
- Ahhoz, hogy a gyermeki agyban kialakuljon és elraktározódjon a korai kötődés/ősbizalom érzése, hogy stabilan belegyökereződjön a világba, mindenekelőtt **tapasztalatokra és élményekre** van szüksége.

Mit javasol a szakember?

- Olvassunk mesét a gyermeknek! A feszültséget, szorongást oldani csak a hallgatott mese tudja igazán
- A gyermek ilyenkor "kettős tekintettel" néz a felnőltre: rászögezi a tekintetét a mesemondóra, de közben a hallottakat látja maga előtt
- Elindult a saját mozija, a belső képeinek sorozata, amelyekkel azonosul

Túlzott és korlátlan online

Fizikai: ízületi fájdalmak; fejfájás; alvászavar; szem kiszáradása, gyulladása; ínhüvelygyulladás; izom-és csont deformitások; állóképesség, immunrendszer gyengül, vegetatív tünetek... passzivitásra szoktat

Pszichés: viselkedésbeli torzulások, szorongás, depresszió, érzéketlenség, önértékelési zavar, függőség („vezetékes drog”), személyes higiénia elhanyagolása, evészavarok, alvásproblémák, figyelemzavar, tanulási problémák

Szociális: eltávolodás a családtól, a társas élet hiánya, sűrűn cserélt munkahelyek, a függő gondolatait a játék tölti ki akkor is, ha nem a gép előtt ül. A valóságtól a virtuális célok felé fordulás. Azonnali belépés a felnőttek világába

Anyagi: horribilis számlák

Tanácsok

- Létfontosságú, hogy a szülők el tudják dönteni a gyermekükkel együtt, hogy mi megfelelő, illetve biztonságos a virtuális világok használatakor, valamint hogyan kell felelősen viselkedni a virtuális világokban
- Ha a szülő és a gyermek együttműködik, ki tudják aknázni e virtuális világok előnyeit, ugyanakkor minimalizálni tudják a lehetséges veszélyeket
- A megoldás jelenleg két területen kereshető. Az egyik a tiltás és a szűrés, a másik az oktatás, a felvilágosítás
- Kössük feltételekhez gyermekünk internethasználatát
- Hozzunk szabályokat az internet használatra
- A számítógépet ne a gyerekszobában, hanem egy közös használatú helyiségben helyezzük el

Tanácsok

- Közös családi időtöltések, mint alternatívák
- Bátorítsuk gyermekünket arra, hogy valódi kortárskapcsolatokat építsen
- Segítsük gyermekünk szocializálódását (különösen, ha bátortalannak, félénknek látjuk kapcsolataiban). Szükség esetén kérjünk tanácsot pedagógustól, pszichológustól
- A gyermek legfontosabb példaképe a szülő
- **3 év alatti** gyerek **semmiképp** ne üljön számítógép előtt, a **4-6 éves legfeljebb 20 percet**, az **alsó tagozatos fél órát** naponta, és azt is a szülővel együtt, a **felsősöknek egy óra**, a **középiskolásoknak maximum két óra** számítógépezés ajánlott naponta,
- A számítógépezés után a gyerekek lehetőleg már **ne nézzenek tévét**

Mi van az agyunkban?

Korábban: gondolatok (ez mérhető, meg is tesszük)

Ma: érzések és emberi kapcsolatok (nehezen mérhető, ingoványos terület)

Két rendkívül fontos felismerés:

- ***1. az emberi agy érző szerv***
- ***2. az emberi agy társas szerv***

Az agyról régen és ma

Régi felvetés	Új megközelítés
Agy születéskor készen van – 100 mrd	Az elme túl korán születik
Döntően genetikailag determinált	Öröklés, környezeti tényezők, nevelés
Dichotómia (test lélek szembeállítása)	Kölcsönhatások gazdag szövedéke
Agyfejlődés lineáris	Agyfejlődés periodikus jellegű
Felnőtt agya a legfejlettebb, igen aktív	Kisgyermeki agy rendkívül fejlett, aktív, serdülőkor végére az aktivitás csökken
Agysejtek (neuronok) száma döntő	Kapcsolatok (szinapszisok) száma a döntő
Az agy tapasztalatfüggő	Az agy élményfüggő is - EQ
Korai kapcsolatok, kötődések pozitív keretet biztosítanak a tanuláshoz	Korai élmények az agyat is befolyásolják
Az agy magányos szerv	Az agy szociális - SQ

Alapvetések 1.

- A gyermek elméje születéskor egyáltalán nincs készen, így is mondhatjuk: az agy az egyetlen olyan szervünk, mely túl korán születik.
- Az első nyolc esztendő az agyfejlődés csúcsideje, az elme bámulatos gyorsasággal fejlődik, hároméves korra az agyi hálózat már rendkívül fejlett.
- A gyermekkori nevelés és gondozás minősége jelentős mértékben befolyásolja az agyi hálózat és struktúra felépülését.

Alapvetések 2.

- Születéstől nyolcéves korig az agy olyan, mint egy mágikus szivacs – mindent magába szív.
- Opening Windows - ez az elme fejlődésének legszenzitívebb időszaka, a „lehetőségek ablaka” – ekkor tanul az emberi elme a legtöbbet környezetéből.
- Az ablak viszonylag rövid ideig van nyitva, majd az ablak - nyolcéves kor körül kezdődő - becsukódásával párhuzamosan az alapvető agyi struktúra kiépülése is lassan befejeződik.

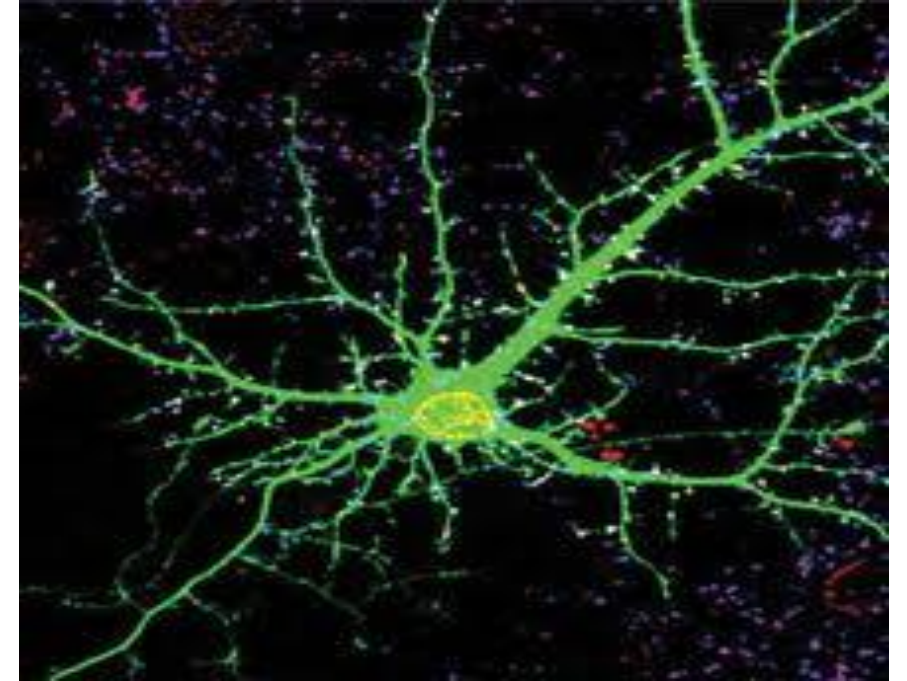

Andrew Loh (2014)

- a világ legösszetettebb szellemi és anyagi struktúrája
- összes kapcsolódási helyének regisztrálásához 10 milliárd db, egyenként 400 oldalas könyvtár kellene
- 100X bonyolultabb, mint a föld teljes telefonhálózata
- 160.000 km a vérerek hossza 3 éves korban
- legalább 1,5 millió évig képes lenne információkat tárolni, feldolgozni
- még mindig a „titkok kamrája”

- 700 új kapcsolat/sec.
- Egy 3 éves gyermek agya 2,5 X aktívabb, mint egy felnőtté (3 é. korig 1,000 trillió szinapszis, 10^{15})
- Agyi hálózat: folyamatos stimuláció és ismétlések
- Az érzelmek az agyi hálózat ragasztóanyaga
- Az agy sokat tanul a másik agytól (nem magányos szerv)
- A próbálkozásokból és a hibákból is tanul az agy

„Az agy felépül, nem születik.”

(Brain Research, Jack Shonkoff, Harvard University)

- <https://www.facebook.com/neuropedagogia/>

Emberi elme színe és fonákja

TUDATI - Ma már tudják a neurológusok, hogy a felszabadult agy éneklés közben nem képes félelemérzéseket mobilizálni. (Gerald Hüther, 2009)

TUDAT ALATTI - Ezért énekel az ember évezredek óta lefelé menet a pincébe. Nem azért, hogy elijessze az egereket.

Miért mesélt nagyapám? –
Van a nevelésben valami elemi ősi erő!

A gyerekeknek feladatokra van szüksége

- Csak az viszi valójában előrébb az embert, amiért saját maga megoldozott.
- Az agy számára a valódi kihívások a döntőek.

A nagybácsival pecázni, vagy megmászni egy hegyet.
A kalandok tettek mindnyájunkat erőssé.

Az érzelem szerepe

- Az érzelem szerepe a test és lélek összehangolása, összekötése
- Érzelem szervezi a gondolkodást, az emlékezetet, a viselkedést, a társas működéseket
- Tudomást szerzünk egymás vágyairól és vélekedéseiről
- A gyerekek saját érzélemélményei jelzik, hogy mi működik és mi nem működik egy interakcióban
- Viselkedésváltoztató jelentősége van
- Fontos az érzelmekről való beszéd – az érzelem kommunikációja

Az érzelemkifejezést az öröklött tényezők mellett kulturális és egyéni tényezők is befolyásolják
Valószínű, hogy egészen félreértelmeznénk az alábbi **kínai regényekből** vett idézeteket, ha a mi kultúránk „szemüvegén” keresztül értelmeznénk őket.

- „Kinyújtotta a nyelvét.”
- „Tapsolt.”
- „Megvakarta az arcát és a fülét.”
- „Kikerekedtek és szélesre nyílnak a szemei.”

- Kinyújtotta a nyelvét = A meglepődés jeleit mutatta
- Tapsolt = Aggódott, csalódott volt
- Megvakarta az arcát és a fülét = Örült
- Kikerekedtek és szélesre nyílnak a szemei = Mérges lett

Gerald Hüther

Új nevelői kultúra:

Ma már mást jelent intelligensnek lenni!!!

Közel maradni, messze repülni...

Az ember akkor érzi jól magát, ha közösségben van, de szabadon fejlődhet.

Pozitív nevelés! (Seligman)

Elfogadni, támogatni és szeretni

Az önmagát beteljesítő jóslat:

Semmi sem biztosítja a tanuláshoz szükséges nyitottságot és nyugalmat annyira, mint a bizalom és a bátorítás. A bátorítás csak akkor működik, ha hiszünk benne, hogy a dolog, amire a másikat bátorítjuk, tényleg megvalósítható. A tanítás legmagasabb foka az a készség, hogy másokat inspirálni tudjunk.

Csúcsélmények – a flow

- A csúcsélmények leginkább akkor jönnek létre, amikor nagyon mélyen belefeledkezünk valamilyen tevékenységbe.
- Csíkszentmihályi flow-nak, azaz áramlatnak nevezte azokat a tökéletes pillanatokot, amelyeket az **öröm, a kreativitás és az élet teljes felvállalása** jellemez.
- A flow egy spontán, erőfeszítés nélküli mozgás.
- Nem passzív állapotunkban ér el!

Érzelmi és szociális intelligencia

NINCSENEK RECEPTEK, DE:

“Sokszor és sokat nevetni; elnyerni az intelligens emberek megbecsülését, a gyermekek ragaszkodását; kivívni az őszinte kritikusok elismerését és elviselni a hamis barátok árulásait; örülni a szépnek, megtalálni másokban a jót; jobbítani egy kicsit a világon – egy egészséges gyerekkel, egy parányi kerttel vagy azzal, hogy biztos lábon állva élsz; tudni, hogy legalább egyvalaki könnyebben lélegzik, mert te voltál. Ez a boldogulás, ez a siker.”

(Ralph W. Emerson)

Társas intelligencia (SQ)

Nem sokkal Ádám megteremtése után Isten társat is adott mellé. *Nem jó az embernek egyedül lenni" (1 Móz 2:18)*

- Az ember társas lény
- Nem lehetünk sikeresek egyedül
- Magunkhoz kell vonzani az embereket
- A kulcs ebben is az érzelmi intelligencia
- A nevelő embermágnassé válik

„az emberi kapcsolatainkban megnyilvánuló bölcsesség.” (Thorndike: Intelligence p. 228)

Jaán Kross: A bogár

„Kisfiam izgatottan kiabált:

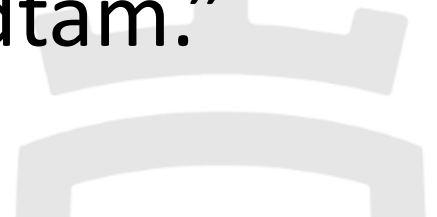
- Apu, gyere, nézd: milyen szép bogár!

Fontos dolgokkal foglalkoztam éppen,

Hát odakiáltottam válaszképpen:

- Nézd egyedül! Akkor sem szebb az, hogyha ketten
nézzük

De lelkem mélyén tudtam, hogy hazudtam.”

Miért is a társas?

- Énlátásunk torzító
- Versengés – kooperáció
- Szereptanulás – viselkedés – első nyolc év a másolás időszaka
- Összemérjük magunkat a többiekkel
- Teljesítmény és vélemények területén
- Bizonytalan helyzetekben

Cél: + önértékelés, + ÉN-kép

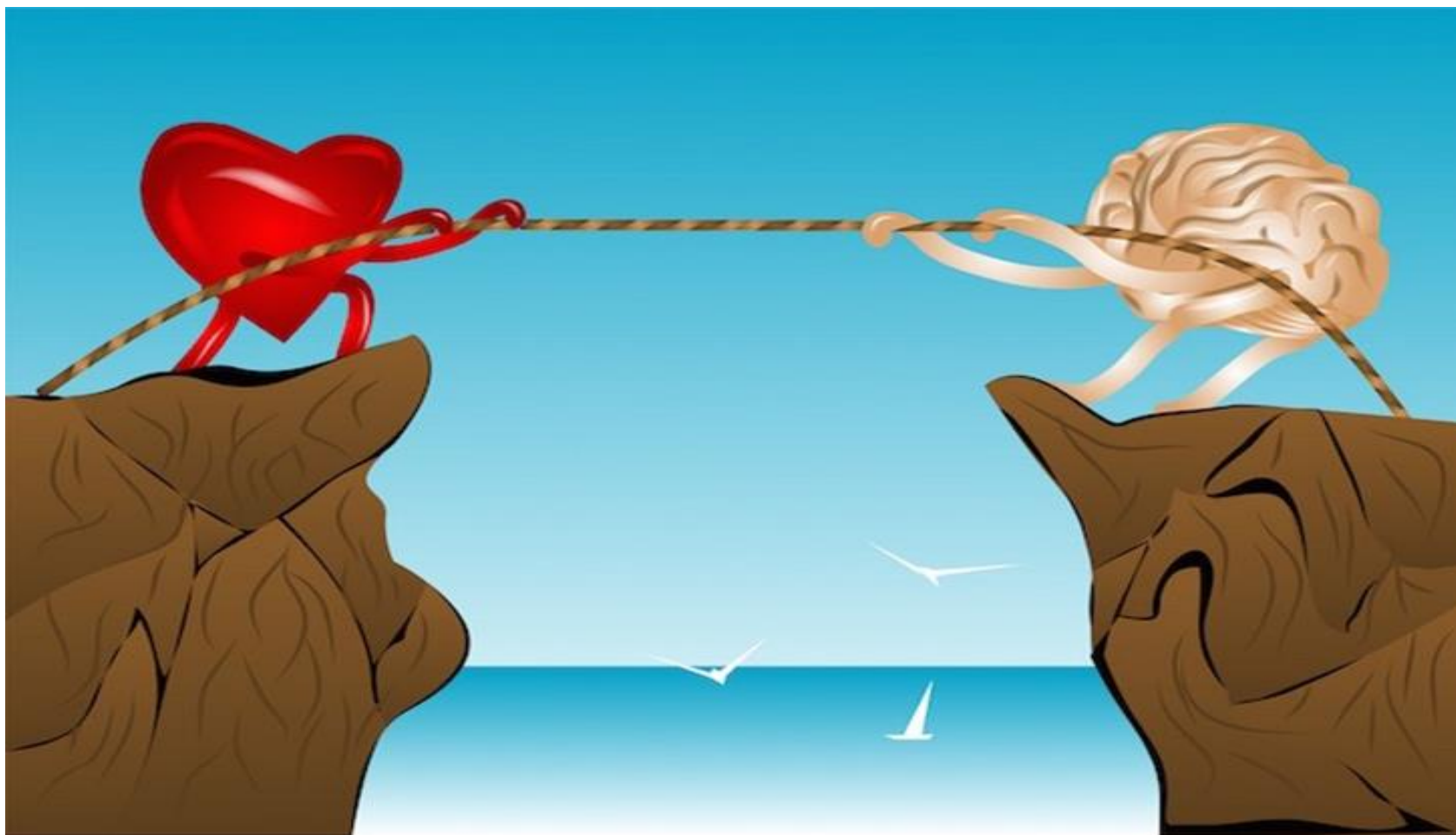

Az agy-agy kapocs kétélű kard

- Emberi kapcsolataink nem csak élményeinket - biológiai rendszerünket is alakítják.
- Az építő kapcsolatok jótékonyan hatnak állapotunkra, a mérgező viszonyok lassan ölő méreg a testben.
- Viselkedjünk úgy, hogy ez jótékonyan hasson azokra is, akikkel kapcsolatba lépünk.
- A ránk ragadó érzelmek következményekkel járnak. És az jó ok arra, hogy megtanuljuk jó irányba terelni őket.

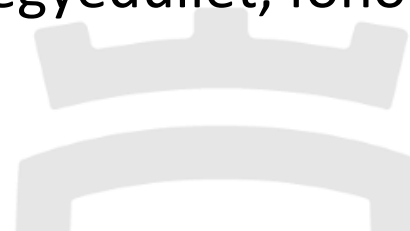

Az ember társas lény.....csak van aki jobban,
és van, aki kevésbé...

A társas agy felépülése legbelső emberségünkben kapcsol össze bennünket!

- A **gén**ek nem azonosak a **végzettel** – társas intelligenciánk: nem csupán emberi kapcsolatainkról szól, hanem saját lelki fejlődésünkről, sőt érvényesülésünkről is!
- Az agy nem csupán az agykérgen belül vizsgálándó, hanem **két agy közötti folyamatok** mentén
- Daniel Kahneman: **hedonisztikus mókuskerék** – a gazdagok talán több örömhöz jutnak, de sokkal több örömrre van szükségük, hogy ugyanannyi kielégüléshez jussanak
- Vizsgálat: 1000 ember közérzete – a boldogság érzését az befolyásolta, hogy milyen emberekkel töltötték a napot, nem hogy mennyi pénzt kerestek...
- **Lista**: házastárs, gyerekek, barátok, rokonok, ügyfelek, kollégák, egyedüllét, főnök

Régen: Térfigyelő rendszer...és ma?

Egy kis humorpedagógia

Nevelés és/vagy nevetés

Mosoly, nevetés és humor

- Mind a három dolog akaratlagosan, tudatosan gyakorolható, fejleszthető és szokássá tehető.
- „Isten áldd meg a magyart jó kedvvel”
- A mosoly az újszülött veleszületett képessége (1 napos korban) - azért is meglepő, mert az újszülöttek látása még csak homályos, kifejeletlen.
- A mimikai izmok agykérgi reprezentációja - az agykéreg motoros területén - aránytalanul nagyobb, mint ami megfelelne a mimikai izmok tömegének
- Orvos megnyugtató mosolya, bohócdoktorok
- Belső kocogás
- Humoristák
- Humor kontra agyvérzés

Németországban 267 pedagógus munkájának elemzése alapján öt alaptípust különböztettek meg (Rißland 2002)

*A humorpedagógiai kutatások egyik legérdekesebb, legtöbbet elemzett
alanya a tanár*

1. Vidám idegölő kategóriába sorolták a tanárok 22,2%-át.
2. Humortalan bürokrata a tanárok 14,6%-a.
3. Cinikus kategóriába sorolták a tanárok 18,4%-át.
4. Gyászhuszár kategóriába került 17,2%.
5. A legmagasabb, 27,6%-ot a jó humorú kategóriában mérték.

Néhány fontos feladatunk

1. Eddigi kapcsolati kultúránk újragondolása és esetleges átalakítása
2. Az egymáshoz való viszonyunk javítása, a kreativitás, proszocialitás, empátia, felelősségvállalási hajlandóság...
3. Cura personalis: személyes odafigyelés és törődés
4. Az eldologiasodás, az idegenség, a kirekesztés és a motivációs deficit megszüntetése
5. A családban, a közösségekben **legyen tér és idő**

Világok (h)arca: SZUPERMOST generáció

Napjaink **kultúrájának alapvető jellemvonása az azonnaliság**, – mely a legújabb generációk számára a világ természetes velejárója.

A számítógép, a digitális objektumok és az internet megjelenése alig 20 év leforgása alatt **mentális-kulturális sokkok** sorozatát okozta, melyhez a korábbi generációk csak lassan képesek (ha egyáltalán képesek) alkalmazkodni.

Mindebből kitűnik, hogy az egyes generációknak nemcsak hogy **mások a tapasztalataik**, de „**más nyelvet is beszélnek**” – ez azonban nem jelenti azt, hogy nem érthetjük meg egymást.

FOMO

Igazi Szeretet

- Müller Péter -

„Az Igazi Szeretetnek nincs zsinórja. Láthatatlan és eltéphetetlen. Mindig megmarad. Bárhová mehet, kalandozhat, kóborolhat, öregedhet, vénülhet, változhat, másokkal is próbálkozhat - de visszatér. Az Igazi Szeretet nem térben és időben van. Ezért szabad.”

Megbocsátás - Edith Eger

„Ha mindvégig gyűlölködtem volna, a mai napig fogvatartott lennék, és nem lenne öröm, szenvedély az életemben. Mert ha gyűlölök, akkor ennek az érzésnek a foglya vagyok. A megbocsátás arról szól, hogy tudom, van választásom, hogy felismerem, akik gyűlölnek, azok dühösek, és nagyon sok fájdalmat hordoznak a dühük alatt. A túl sok félelem és a szeretet azonban nem tud együtt létezni, ezért meg kell szabadulnunk a dühünktől. Visszautasítom, hogy félelemben éljek.”

Nevelési aspektusból

- Nem tudsz egy gyertyát úgy meggyújtani, hogy annak fénye ne ragyogna be téged is
- Pozitív pedagógia – erősségek tudománya legyen
- “A bátorság nem mindig harsogó. A bátorság néha egy csendes mondat a nap végén: „Holnap újra megpróbálom.” Nem baj, ha ma nem sikerült - Mary Anne Radmacher -
- No és szabad segítséget kérni!

CURA PERSONALIS

- Nem az a baj ma, hogy a mai gyerekek a régiektől különböznek.
- AKI NEM LÉP EGYSZERRE... egymástól nagyon különböznek: az egységes köznevelés ezzel nem tud kezdeni semmit.
- Oda kell figyelni, hogy **milyenek a gyerekek egyenként**, és nem abból kiindulni, hogy „általában” milyen egy gyerek.
- Ehhez viszont tényleg szükséges a megismerő, megértő, elfogadó, fejlesztő, bátorító attitűd, amikor a gyerekeket tevékenységekben tartjuk, ahol annak is lényeges szerepe van, hogy **a gyerek is érintettként beleszól**, választ, dönt.

Egyetlen kiút...

- A túlélés egyetlen esélye az "offline" élet szépségének népszerűsítése, a művészeti nevelés, a katartikus élmények, a morál, kisközösségek, az alkotótevékenységek, a belső világ mesékkel való gazdagítása és az olvasás az emberi interakciók és kapcsolatok erősítésével.
- Határozottan nemet kell mondanunk a versenyre, az állandó mérésre, a társadalmi elszigeteltségre és be kell vonni az érzelmeket a tanulási folyamatokba.

Retro – nem véletlenül...

- A szociális és érzelmi képességek minden eddiginél fontosabbak a gyermekek fejlődéséhez, különösen a korai években. Ezek az affinitasok megalapozzák az iskolai évek sikerét is. Miközben a digitális világ, a mesterségen intelligencia az ajtónkon kopogtat, a kisgyermeknek lehetőséget kell adni arra, hogy megtapasztalják azt a világot is, amiben mi felnőttünk.
- Nem véletlenül hódít a retro.

A pedagógus kulcsszereplő -Haim Ginott

Mint tanár „rémisztő” következtetésre jutottam:

az osztály döntő része vagyok, az én személyes megközelítésem határozza meg a hangulatot. Az napi hangulatom határozza meg az „időjárást”. Hatalmamban áll, hogy boldoggá vagy nyomorulttá tegyem a gyerekek életét. Én lehetek a büntetés vagy az ösztönzés eszköze. Megalázhatom és megnevettethetem, megsérthetem és meggyógyíthatom őket. Minden helyzetben az én válaszomon múlik, hogy egy krízis szélesedik vagy szűkül, a gyerekek emberi módon viselkednek vagy elembertelenednek.”

Az erkölcsalapú társadalom

(...) le kell végre számolnunk azzal a pozitivista illúzióval, amely szerint az emberiség sorskérdései a tudás, a tudomány segítségével lesznek megválaszolhatóak.

Be kell látnunk, hogy a ráció, az intellektus önmagában nem hozott, és a jövőben sem hoz jó megoldásokat. Az előszeretettel hirdetett tudásalapú társadalom nem fog jobb életminőséget teremteni.

Csak az erkölcsalapú társadalmak megteremtésébe vethetjük a reményünket. (...) AMIKOR A MÉRTÉK AZ ÉRTÉK!

Online gyerekek és offline felnőttek

- Tanulni akkor lehet, ha **fókuszál a figyelem**. Ezt pedig nem egyszerű fenntartani a pedagógusoknak.
- Sok esetben nehéz a gyerekeket meggyőzni arról, hogy **létezik élet offline is**.
- A nárcisztikus világban, **"én"-es közegben élnek a fiatalok**.
- A szülőknek **meg kell tanulniuk nemet mondani**, nem szabad félniük a gyerekük haragjától, a megengedés éppen szorongást vált ki a gyerekből. Baby Boss!
- 44 másodpercig bírják – hova vezet ez?

Fachet Magdolna: Tettenérés (részlet)

„Hidat csak úgy verhetek a mában, ha a múltat a
jövővel összekötöm

Megszülettem, tehát Híd vagyok - ez biztos!

Fájón kifeszítve,- gondokkal meghintve,

hogyan az Élet e rövid szakaszon
rajtam a sorsommal - áthaladjon”

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

